

Contact

Driemaandelijks magazine van de stichting ESDA

- 02 Redactioneel Afvallen op zee
- 03 Overdenking Er vanaf vallen
- 04 Relaties Gezond afvallen
- 06 Dialoog Jouw verantwoordelijkheid voor Gods wereld
- 08 Interview Afval of schat?!
- 10 Verdieping Biologisch noodzakelijk afval in de Bijbel
- 13 Op stap Tentoonstelling Plastic Crush zet aan tot nadenken
- 14 Achtergrond Wat zijn jouw afgoden?
- 16 Voedsel voor de geest Hate-mail
- 18 Groen! De enige berg in Nederland is de afvalberg
- 19 't Laatste woord Daar zit muziek in

Afval

Afvallen op zee

Lydia Lijkendijk

Een tijd geleden kwam ik de leukste man van de wereld tegen. Na een poosje ging hij op z'n knieën, overhandigde mij een ring, ik zei 'ja' en de rest is geschiedenis.

Van meet af aan was duidelijk dat Man zeebenen had. Hij werd als ukkie van 6 weken oud aan boord van een zeilboot gedragen, en zo iets moet je natuurlijk nooit doen. Op zo'n jonge leeftijd kan bloed nog makkelijk veranderen in zeewater, en dat is ook gebeurd. Je kunt 'm aan wal zetten, maar hij is in gedachten altijd op het schip. Of 'het bootje', zoals ik haar noem, terwijl ze echt wel een serieuze boot is. Stabiël, vriendelijk deinend en toch razendsnel als ze de wind in de zeilen krijgt. Dat laatste gebeurt niet zomaar, Man laat weinig aan het toeval over en weet precies wat hij doet.

Wie mij een beetje kent, weet dat ik best eigengereid ben. Ik laat me niet snel vertellen wat ik moet doen. Behalve op het bootje. Daar is Man de baas, hij is de kapitein. Als hij vertelt aan welk lijntje ik moet trekken, nee aan boord heb je geen touwen, dan doe ik dat. Punt. Had je niet gedacht hè? Het werkt verrassend goed, is superveilig, en thuis deel ik natuurlijk gewoon de lakens uit. Hoewel ik dat leuk weet te brengen, hoor. Ik zeg bijvoorbeeld

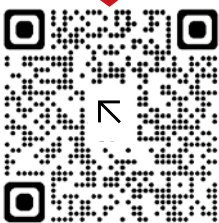
dat 'we' het afval aan de straat moeten zetten, waarbij het overduidelijk is dat ik bedoel dat hij dat moet doen. Er zijn nu eenmaal klusjes die mannen veel beter kunnen dan vrouwen, zoals afvalcontainers aan de straat zetten. Zoals er ook klusjes zijn die vrouwen veel beter kunnen, zoals kinderen baren. Sinds ik met Man meevoer, is mijn vocabulaire uitgebreid met zeiljargon. In het begin associeerde ik de term 'afvallen' nog met het wegwerken van kilo's na een weldoorvoede vakantie. Aan boord betekent afvallen dat je de vaarrichting van de boot zó verandert dat de voorsteven zich van de wind af beweegt. Dat klinkt heel simpel, maar in de praktijk betekent het: hard aan lijnen trekken en aan lieren draaien, zodat de zeilen gaan klapperen en vervolgens straktrekken in een andere richting. Terwijl dat plaatsvindt, kijkt Man naar de lucht. Hij kijkt altijd naar de lucht, want zo weet hij waar de wind vandaan komt. En als je zeilt, speel je nu eenmaal een spelletje met de wind – en met het water. Deze manier van afvallen bevalt mij echt véél beter dan die waaraan een personenweegschaal te pas komt. Het brengt wind in onze zeilen en ruimte in mijn hoofd.

Ik ben benieuwd wat afval(len) jou brengt. Stuur ons je bijdrage in maximaal 100 woorden. De leukste en mooiste bijdragen lees je in het volgende nummer van **Contact**. Tot die tijd kun je in dit nummer alles lezen over afval in de breedste zin van het woord.

Colofon

Contact is een gratis uitgave van het Kerkgenootschap der Zevende-dags Adventisten **ESDA-Instituut** Amersfoortseweg 18, 3712 BC Huis ter Heide
Tel: 030 - 6934509 | Email: esda@adventist.nl | Web: www.esda-online.nl | INGbank NL76 INGB 0000 0383 25 | Rabobank NL59 RABO 0155 9483 18
Woord van Hoop (ESDA België) Ernest Allardstraat 11, 1000 Brussel | Tel: 02-5133680 | ING Bank BE47 3100 1698 4180
Verantwoordelijke uitgever België Jeroen Tuinstra, Minimenstraat 61, 1000 Brussel **Hoofredacteur** Lydia Lijkendijk
Redactiesecretaris Joanne Balk-Geertlings **Redactie** Tom de Bruin, Reinder Bruinsma, Silbert Elizabeth en Jeroen Tuinstra
Vaste medewerkers Marie Rahajaan - kunstsociologe en Glenn Ripassa - docent hbo **Vormgeving** Paul de Bruin - Limelight Design Studio
Foto omslag GoldOleander/Shutterstock.com | **ISSN** 2542-548X **Druk** Van de Ridder - Nijkerk **Oplage** 2200 ex.

Scan mij

Giften

Contact wordt gerealiseerd mede dankzij jouw giften. Scan de QR-code hiernaast met je mobiel of tablet om je donatie voor **Contact** te geven aan Stichting ESDA-Instituut.

Deze QR-code is tot 5 april 2025 geldig.

Er vanaf vallen

Joanne Balk

Tijdens de oppasrondes die mij als tante ten deel vielen, gingen we regelmatig het bos in, naar het park of naar de heidetuin. Over bruggetjes en heuvels en langs omgewaaide boomstammen. Waarbij het natuurlijk het spannendst was om er bij die laatste niet längs te lopen, maar eróp.

Niet alle kinderen zijn hetzelfde en ook hier was de een wat avontuurlijker dan de ander. 'Ik wil óók, tante, maar wat als ik struikel en er dan vanaf val?' 'Nou, dan ben ik er om je op te vangen. En ik kan ook je hand vasthouden als je erbovenop loopt.' Zo gezegd, zo gedaan. Ik kreeg een stevige hand in de mijne en zo liep ik längs en hij óp de boomstam. Aan het eind kreeg ik de mededeling 'En nú ga ik er vanaf vallen, tante!' Waarbij hij zich met een sprongetje in mijn armen stortte. Daar bleef hij even hangen, voordat ik hem weer veilig op de bosbodem neerzette.

Vallen en opstaan

We kunnen allemaal struikelen. In de Bijbel lezen we in Spreuken 24:16 over vallen en opstaan. Daar staat het als volgt: 'Een rechtvaardige komt zevenmaal ten val, maar telkens staat hij op. Een goddeloze struikelt door zijn slechte daden, en komt voorgoed ten val.'

Iedereen kan vallen zegt dit vers, mensen maken nu eenmaal fouten. Maar we kunnen ook leren van onze fouten en onszelf verbeteren, waardoor we groeien in ons mens-zijn. Soms blijven we dezelfde fouten maken, waardoor we telkens falen én weer moeten

opstaan. Toch kan het ons ook sterker maken. Het gaat niet om de dingen die we in het verleden minder goed hebben gedaan, het gaat erom wat we er vandaag mee doen. De rechtvaardige mensen uit Spreuken zijn niet zomaar rechtvaardig geworden. Ze zijn het geworden omdat ze in het verleden gevallen zijn, én weer opgestaan. Daarom moeten we er niet al te zeer van in de put raken als er weer eens iets niet goed gaat in ons leven. Als we ergens in tekort schieten. Het zou eerder als een leerpuntje moeten zijn. Als een manier om te groeien. Bovendien wil God ons daarbij helpen.

Veiligheid

Het is niet het ergste als je struikelt. Wat je er daarna mee doet, bepaalt hoe je in het leven staat en verder gaat. En je hoeft niet alleen je weg opnieuw te zoeken. God reikt je zijn hand. Met Hem kun je je levensweg veilig verder gaan. Hij wil je bemoedigen, je zekerheid geven en nieuwe krachten. Hij is er altijd voor je. Je hoeft het maar te accepteren. En als het dan een keertje misgaat, dan is Hij er om je op te vangen. Met God in je leven loop je nooit alleen over de obstakels van het leven heen. Hij biedt je veiligheid en geeft je de steun om weer te kunnen opstaan.

overdenking

3

Gezond afvallen

Glenn Ripassa

Het houden van een dieet is voor velen een uitdaging, waarbij de druk om aan bepaalde schoonheidsidealen te voldoen vaak hoog is. De media en maatschappelijke normen spelen een grote rol bij het beïnvloeden van je zelfbeeld. Overal om je heen word je blootgesteld aan zogenaamde 'perfecte' lichamen en 'ideale' standaarden voor schoonheid. Dit creëert een onrealistisch beeld van hoe je eruit zou moeten zien. Als gevolg hiervan kun je een negatief zelfbeeld ontwikkelen en het gevoel hebben dat je niet goed genoeg bent. Dat kan leiden tot het volgen van extreme diëten om aan deze onrealistische normen te voldoen.

In plaats van te streven naar het 'perfecte' lichaam, kun je beter een gezonde benadering van diëten omarmen.

Eet niet overmatig

In de Bijbel staan verwijzingen naar diëten en voeding die belangrijk zijn voor je fysieke en geestelijke gezondheid. Een van de bekendste diëten uit de Bijbel is het 'Daniël-

dieet'. Dit dieet vind je in het boek Daniël, hoofdstuk 1. Daarin staat dat Daniël en zijn vrienden ervoor kozen om het rijke en overvloedige voedsel niet te eten dat de koning van Babylon aanbood. In plaats daarvan aten ze groenten en dronken ze water. Na een periode van tien dagen waren ze gezonder en sterker dan de andere jongemannen die het koninklijke voedsel aten.

'Perfekte' lichamen en 'ideale' standaarden voor schoonheid creëren een onrealistisch beeld van hoe je eruit zou moeten zien

In Spreuken 23:20–21 staat: 'Ga niet om met dronkenlappen, blijf bij gulzigaards vandaan. Want wie slempt en brast wordt arm, wie altijd zijn roes ligt uit te slapen gaat ten slotte in lompen gehuld.' Deze tekst waarschuwt je voor overmatig eten en drinken, wat kan leiden tot negatieve gevolgen voor je gezondheid en je welzijn.

Eten met besef

Vanuit Bijbels perspectief is alle eten een geschenk van God. In Genesis 1:29 zegt God: 'Hierbij geef Ik jullie alle zaaddragende planten en alle vruchtbomen op aarde; dat zal jullie voedsel zijn.' Dit vers benadrukt het belang van plantaardig voedsel als voeding voor de mens. Later voegt God eraan toe: 'De dieren die in het wild leven, de vogels van de hemel, de dieren die op de aardbodem rondkruipen en de vissen van de zee ... Alles wat leeft en beweegt zal jullie tot voedsel dienen; dit alles geef Ik je, zoals Ik je ook de planten heb gegeven' (Genesis 9:2–3).

Het eten komt van God, en Paulus herinnert ons eraan om ook te eten ter ere van God: 'Dus of u nu eet of drinkt of iets anders doet, doe alles ter ere van God' (1 Korintiërs 10:31). Dit vers herinnert je eraan dat jouw eetgewoonten moeten worden beheerst door het verlangen om God te eren, en je lichaam als een geschenk van Hem te beschouwen.

Voordelen van het volgen van een gezond dieet:

- 1 Een gezond dieet** dat rijk is aan voedzame voedingsmiddelen zoals groenten, fruit, volle granen en magere eiwitten, voorziet je lichaam van de essentiële voedingsstoffen die het nodig heeft om goed te functioneren. Dit bevordert een goede gezondheid, versterkt het immuunsysteem en vermindert het risico op verschillende chronische ziekten. Het draagt ook bij aan een positief zelfbeeld.
- 2 Het eten** van gezond voedsel geeft je lichaam een gestage en duurzame energiebron. Dit helpt je om je energiek en productief te voelen. Ook dit kan je zelfbeeld verbeteren doordat je je beter in

staat voelt om uitdagingen aan te gaan en je doelen te bereiken.

- 3 Voeding** heeft niet alleen invloed op je lichaam, maar ook op je geest. Een evenwichtig dieet kan bijdragen aan een betere stemming, helder denken en een positieve kijk op het leven. Het vermijden van voedsel dat een negatieve invloed heeft op je stemming, zoals suikerrijke of sterk bewerkte voedingsmiddelen, kan ook helpen om emotionele schommelingen te verminderen en je zelfbeeld te versterken.
- 4 Een gezond dieet**, dat is gericht op het ondersteunen van je lichaam in plaats van het najagen van onrealistische schoonheidsidealen, kan je helpen om positiever over jezelf te denken.
- 5 Het volgen** van een gezond dieet vereist zelfdiscipline en toewijding. Het kunnen vasthouden aan gezonde eetgewoonten kan je gevoel van eigenwaarde vergroten. Omdat je jezelf bewijst dat je in staat bent om positieve veranderingen in je leven aan te brengen en voor jezelf te zorgen.

Het volgen van een gezond dieet vereist zelfdiscipline en toewijding

Psalm 104:14,15 zegt: 'Gras laat U groeien voor het vee en gewassen die de mens moet verbouwen. Zo zal hij brood winnen uit de aarde en wijn die het mensenhart verheugt, geurige olie die het gelaat doet stralen, ja brood dat het mensenhart versterkt.' Deze prachtige passage benadrukt dat God voorziet in voedsel voor zowel mens als dier. De tekst herinnert je eraan dat voedsel een geschenk is van God, dat jou niet alleen fysiek voedt, maar ook vreugde en kracht kan brengen. Door dankbaarheid te tonen voor de voeding die je ontvangt en bewust te kiezen voor een gezond dieet, kun je je dichter bij God voelen. En je zelfbeeld versterken, wetende dat je goed voor jezelf en je lichaam moet zorgen, als een tempel van zijn Geest.

relaties

Inga Nielsen/
Shutterstock.com

Jouw verantwoordelijkheid voor Gods wereld

Silbert Elizabeth

In onze moderne samenleving worden we geconfronteerd met een groeiend probleem dat de gezondheid van onze planeet bedreigt: afval. Afval is overal om ons heen, van plastic verpakkingen tot elektronisch afval en alles daartussenin. Het beïnvloedt niet alleen onze directe omgeving, maar heeft ook verstrekende gevolgen voor het milieu, de biodiversiteit en uiteindelijk voor onszelf. De oorzaken van en oplossingen voor afval zijn complex en divers. Heeft de Bijbel een oplossing?

Genesis, het eerste boek van de Bijbel, beschrijft de schepping van de wereld en alles erop. Genesis 2:15 zegt: 'De Heer God bracht de mens dus in de tuin van Eden, om die te bewerken en erover te waken.' Hieruit blijkt dat God de mens heeft geschapen en hem de verantwoordelijkheid heeft gegeven voor de tuin van Eden, een symbool van de aarde en haar natuurlijke hulpbronnen. De mens is aangesteld als beheerder van de schepping, met de taak om goed voor de aarde te zorgen en

deze te bewerken. Hieruit kunnen we concluderen dat het onze verantwoordelijkheid is om de aarde te bewerken en erover te waken. Het is niet alleen voor ons eigen welzijn, maar ook voor het welzijn van de toekomstige generaties. Helaas zijn we in de loop der tijd vergeten om onze rol serieus te nemen.

Foto's eerste rij v.l.n.r.:
Natalia Davidovich/
Media Lens King/
Wizard Goodvin/
Pina/
Shutterstock.com

We hebben onze omgeving vervuild en de natuurlijke hulpbronnen uitgeput zonder na te denken over de gevolgen.

De missie

Als we de boodschap van Genesis 2:15 ter harte nemen, zouden we een andere benadering moeten aannemen over afval en het milieu. In plaats van een wegwerpcultuur te bevorderen, moeten we streven naar duurzaamheid en verantwoorde consumptie. Als beheerders van de aarde hebben we de macht om verandering teweeg te brengen. We kunnen ervoor kiezen om onze verantwoordelijkheid serieus te nemen en onze acties in overeenstemming te brengen met de boodschap van Genesis 2:15. Door onze relatie met de natuur te herstellen en het belang van duurzaamheid te erkennen, kunnen we een positieve impact hebben op het milieu en de toekomst van onze planeet.

Tijd om in actie te komen

Jaren geleden verscheen er in een tijdschrift een verhaal over een afschuwelijk moeras. Mensen die het pad door het moeras volgden, werden vaak overweldigd en vielen erin. Hun wanhoopskreten waren duidelijk te horen in het nabijgelegen dorp. Dit leidde tot een vergadering van de dorpsraad, waar verschillende theorieën en analyses over de oorzaken werden gepresenteerd. Ondanks vele jaren van discussies en talloze inspanningen, zette de dorpsraad geen concrete stappen. Er werd geld ingezameld voor het bouwen van een geluiddichte vergaderruimte

Dialogoog

Dit kwartaal bestuderen we het thema: **Gods opdracht – mijn missie**. Veel zegen bij de bestudering van Gods Woord. Laat jouw missie ook zijn dat je in actie komt voor het verminderen van afval in Gods wereld.

Dialogoog is een halfjaarlijkse uitgave van de Adventkerk. Bestel *Dialogoog* via: www.servicecentrum-adventist.nl. Prijs excl. verzendkosten € 16,00.

om niet verstoord te worden door de kreten van de stervenden. Echter, niemand bood daadwerkelijk hulp aan degenen in nood. Er werden geen concrete maatregelen genomen om te voorkómen dat anderen ook in het moeras terecht kwamen. De focus bleef liggen op eindeloos praten.

Helaas zien we tegenwoordig dezelfde houding tegenover de afvalproblematiek. Nu is het tijd voor actie. Geen loze woorden, maar concrete daden zijn nodig. Laten we dus de opdracht uit Genesis 2:15 omarmen en ons inzetten voor een wereld waarin we afval verminderen, de natuur beschermen en we onze rol als beheerders van de aarde met trots vervullen.

Scan mij

7 dialogoog

Foto's tweede rij v.l.n.r.:
Simplylove/
Roman Mikhailiuk/
simona pilolla 2/
Andriy Nekrasov/
Shutterstock.com

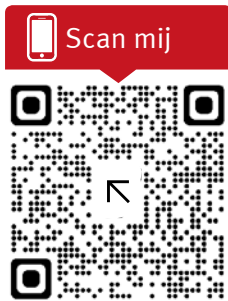
Gabriëlle Berger:
'Mensen die de natuur
willen beschermen kom-
men naar de kringloop'

Afval of schat?!

De kringloopwinkel van Gaby

Lydia Lijkendijk

Het aanbod in De Waterlelie is groot, eclectisch en gevarieerd.

Gabriëlle Berger (35) uit Apeldoorn begon in 2017 met Kringloop de Waterlelie in Loenen. Wat voor een ander afval is, is waardevol voor haar. 'Ik heb een passie voor tweedehands spullen, duurzaamheid en het helpen van mensen.' In haar winkel komt dat allemaal bij elkaar.

Waarom ben jij een kringloopwinkel begonnen?

'Dat gebeurde toen ik niet zo lekker in mijn vel zat. Ik was op oneerlijke wijze een hele goede baan kwijtgeraakt. Achteraf zie ik Gods hand erin. Hij had iets veel beters voor mij in gedachten. Ik heb lang gezocht naar iets wat werkelijk bij me paste, en kwam een beetje in een sleur terecht. Toen nodigden vrienden van de kerk mij uit voor een campmeeting in Duitsland, waar ik nieuwe mensen leerde kennen. Tijdens een voorstelronde vertelde ik dat ik op dit moment geen werk had. Toen ze mij vroegen wat ik graag zou willen doen, zei ik dat ik binnen vijf jaar een kringloopwinkel zou willen opzetten om ADRA [een adventistische ontwikkelingshulporganisatie, red.] te steunen. Toen ik thuiskwam, sprak ik met mijn moeder hierover. Zij vroeg mij waarom ik dan niet gewoon op Facebook zou zetten dat ik op zoek was naar een locatie. Dat deed ik. Er kwam een telefoontje uit Loenen, waar 200 vierkante meter beschikbaar was in een tuincentrum. Ik vroeg God om een speciaal huurbedrag, als deze plek voor mij bedoeld was. In het kennismakingsgesprek noemde de eigenaar precies dat huurbedrag. Dit was voor mij een duidelijk teken. God heeft een goede plek voor mij uitgeko-

zen. In Loenen komen veel toeristen, waar ik klandizie van krijg. Ik merk dat God mij leidt in mijn werk, om door mijn kringloop het evangelie te verkondigen of met mensen in gesprek te gaan en zo een licht te zijn in deze wereld. De kringloop is ondertussen gegroeid tot 800m2!'

Je kwam op een bijzondere manier aan de naam voor je winkel.

'Toen ik nadacht over de naam voor mijn kringloop, moest ik telkens denken aan een Bijbeltekst die mij door de jaren heen hielp in moeilijke tijden. Deze tekst uit Matteüs, waarop de winkelnaam gebaseerd is, bepaalt ons bij de beloftes van God: "En wat maken jullie je zorgen over kleding? Kijk eens naar de lelies, kijk hoe ze groeien in het veld. Ze werken niet en weven niet. Ik zeg jullie: zelfs Salomo ging in al zijn luister niet gekleed als een van hen. Als God het groen dat vandaag nog op het veld staat en morgen in de oven gegooit wordt al met zoveel zorg kleedt, met hoeveel meer zorg zal Hij jullie dan niet kleden, kleingelovigen? Vraag je dus niet bezorgd af: Wat zullen we eten? of: Wat zullen we drinken? of: Waarmee zullen we ons kleden? – dat zijn allemaal dingen die de heidenen najagen. Jullie hemelse Vader weet

wel dat jullie dat alles nodig hebben. Zoek liever eerst het koninkrijk van God en zijn gerechtigheid, dan zullen al die andere dingen je erbij gegeven worden. Maak je dus geen zorgen voor de dag van morgen, want de dag van morgen zorgt wel voor zichzelf. Elke dag heeft genoeg aan zijn eigen kwaad.” (Matteüs 6:28–34)

Ben je wel eens iets waardevols tegengekomen? Zo'n 'tussen kunst en kitsch'-vondst?

‘Ik kom inderdaad wel leuke dingen tegen. Zoals een liefdesbrief van 40 jaar oud. Ik heb dit op Facebook gedeeld, waarna de eigenaar de brief weer kwam ophalen. Hetzelfde geldt voor een geboortetegeltje met naam en datum. Ook dit is met heel veel blijdschap opgehaald.’

Vanuit welke overtuiging doe je dit werk?

‘Vanuit de overtuiging dat God ons de opdracht heeft gegeven om zorg te dragen voor onze medemens, en rentmeesters te zijn over de wereld en over wat Hij ons geeft. Daarom ondersteun ik ADRA met mijn onderneming. Wij steunen mensen in ontwikkelingslanden financieel, en doneren kleding en spullen aan diverse stichtingen. Zoals de stichting Derde Hands in Apeldoorn, die weer gratis naaimachines en andere spullen wegschenkt aan projecten in het buitenland. Laatst hebben we een kinderwagen en Maxi-Cosi geschonken aan een nieuw geopend asielzoekerscentrum. Bij ons werken vrijwilligers, velen met een eigen rugzakje. Het is zo fijn dat je een plek kunt bieden aan iedereen, waar alle mensen zich thuis voelen.’

Helaas, kans gemist!
Hij was ook maar heel even in de aanbieding 😊
Gabriëlle met neefje Joshua.

Wat brengen mensen zoal en wat kopen ze?

‘Dat varieert van kleding tot boeken, decoratie, meubeltjes, dvd’s, cd’s, kinderspullen en keukenspullen. Echt van alles.’

Hoe bepaal je wat nog waardevol is en wat echt afval is?

‘We bepalen de waarde door op te zoeken wat er gemiddeld voor gevraagd wordt, bijvoorbeeld op Marktplaats en daar onder te gaan zitten. Als iets kapot is of incompleet, of er niet meer goed uitziet, dan gaat het weg.’

Je bent wel op zondag open, maar niet op zaterdag. Waarom is dat?

‘Voor mij zijn God en mijn geloof heel erg belangrijk. Als zevendedagsadventist werk ik niet op sabbat, dat is van vrijdag zonsondergang tot zaterdag zonsondergang. Op die dag besteed ik mijn tijd met God. Ik ga naar de kerk of doe andere dingen die mij dichterbij God brengen. Ik breng tijd door met broeders en zusters of familie, of geniet van de natuur. Zo kom ik tot rust en doe weer genoeg energie op voor de volgende week.’

Wil je nog iets kwijt aan de lezers van Contact?

‘Ik hoop dat mijn verhaal lezers inspireert om meer te betekenen voor hun medemens. Een kringloopwinkel kan alleen bestaan doordat wij in overvloed leven. Kijk voordat je iets koopt eerst of je het niet bij een kringloop kunt vinden. Kom vooral eens langs! Ik hoop ook dat de naam Kringloop de Waterlelie lezers eraan helpt herinneren God op de eerste plaats te zetten. Zij hoeven dan nergens bezorgd over te zijn.’

Ook eens kijken?

Kom gerust eens langs *Kringloop de Waterlelie* op Hameinde 13A, 7371 CS Loenen. De winkel is geopend van zondag tot en met donderdag van 12.00 tot 17.00 uur. Of kijk op Facebook (QR-code hiernaast)

Scan mij

interview

Biologisch noodzakelijk afval in de Bijbel

Tom de Bruin

10

verdieping

Ik geef al jaren les in Nieuwtestamentisch Grieks aan jongelui. Zo'n oude taal leren is niet meteen het meest boeiende vak. Het verveelt zelfs de meest enthousiaste student om woordjes te stampen, vervoegingslijstjes te leren en vreemde grammatica. Op een gegeven moment, en het gebeurt elk jaar weer, ontdekken deze jongeren dat de Bijbel ook wat stoute woorden bevat. Dat vinden ze natuurlijk hilarisch.

Het eerste foute woord vinden ze bijna altijd in Filippenzen 3:8. Daar vertelt Paulus hoe geweldig het is om Jezus te kennen. 'Het kennen van Christus Jezus, mijn Heer, overtreft immers alles', schrijft hij. En dan zegt hij, tenminste in de Nieuwe Bijbelvertaling, 'Omwille van Hem heb ik alles prijsgegeven; ik heb alles als afval weggegooid.'

Scott Book/
shutterstock.com

'Afval'

Andere Bijbels vertalen afval op andere manieren. 'Waardeloze troep', schrijft de NBV21, 'vuilnis' stond er in de vertaling van 1951. Al deze Bijbels hebben gemeen dat, in vergelijking met Jezus, alle andere dingen in de wereld waardeloze troep of afval lijken. Maar al deze vertalingen gaan een beetje vrij om met de vertaling van dat woord. Het staat immers in de Bijbel en moet voorgelezen worden in de kerk!

Paulus heeft het helemaal niet over afval. Hij bedoelt niet de etens- en verpakking-resten zoals wij die in grijze of groene containers verzamelen. Hij noemt alle aardse dingen, in vergelijking met Jezus, niets beters dan poep. En zo'n woord verwacht je toch echt niet in de Bijbel. Dat dit toch echt de betekenis van dat woord is, is ook voor de niet-Griek te zien. Als je dit vers opzoekt in de eeuwenoude Statenvertaling, dan staat er geen afval, geen troep, maar 'drek'. Als je dat woord niet kent: zoek maar op in de Van Dale. En mijn jonge studenten vinden het natuurlijk geweldig om zo'n woord in het Grieks te leren en in de Bijbel te lezen.

Hoe zorgen wij ervoor dat wij, heiligen, zo weinig mogelijk afval veroorzaken?

Eufemismen

In de oudste Nederlandse bijbelvertaling is dit woord dus accuraat – en wellicht wat choquerend – vertaald. In alle andere vertalingen wordt er om het woord heen gewerkt, er moet een woord gevonden worden dat geschikt is voor de heiligheid van een kerkdienst, en de heiligheid van Bijbel. Dus grijpt men naar minder aanstootgevende synoniemen.

Bijbelvertalers werken om zulke woorden heen, maar ook de bijbelschrijvers. Er zijn talloze voorbeelden, een van de bekendste is het Hebreeuwse gezegde ‘de voeten dekken’. De schrijvers van de Bijbel gebruiken dit vrij vage gezegde als eufemisme voor een biologische noodzaak. Om dit te zien en begrijpen, moet je diverse Nederlandse bijbelvertalingen erbij pakken. In 1 Samuel 24:4 gaat koning Saul een grot in om ‘zijn voeten te dekken’ (Statenvertaling), ‘zich af te zonderen’ (NBG-51), of zoals het in de laatste vertaling staat ‘zijn behoefte te doen’ (NBV21).

Heiligheid

Bepaalde dingen, vooral zekere aspecten van onze biologie, passen voor ons gevoel niet bij Gods heiligheid. Ook voor de mensen uit de Bijbel gold dit al.

In Deuteronomium 23:14–15 krijgen de Israëlieten het gebod om altijd een kleine schop bij zich te hebben als ze op veldtocht gaan. Daardoor kunnen ze een gat graven om hun behoefte in te doen. Goed hygiënisch advies denk je misschien meteen, maar daar gaat het de Bijbel niet om. Deuteronomium geeft als reden dat God onder de Israëlieten is, en als ‘hij merkt dat het kamp vies of onrein is, zal hij jullie in de steek laten’ (BGT).

Foto boven: FootToo/
Foto rechts: tkemot/
Shutterstock.com

Hoewel deze vorm van afval een biologische noodzakelijkheid is, is het moeilijk om je dit voor te stellen in de buurt van God. Als God er is, dan moet dat soort afval er absoluut niet zijn. Er rijzen nu natuurlijk duizenden hypothetische vragen waar geen (goed) antwoord op is: Hoe deden Adam en Eva dat dan? Hoe zit het straks in de hemel? Goede discussiepunten voor de sabbatmiddag, zou ik zeggen.

Wij zijn óók heilig

Waar het mij uiteindelijk om gaat, is die tegenstelling tussen heiligheid en afval. De

Nu stel ik natuurlijk niet voor dat wij geen bezoek meer brengen aan de kleinste kamer

plaats waar God is, hoort rein te zijn. Daar passen afval en vuiligheid – biologisch of niet – gewoon niet bij. Met deze tegenstelling worstelen de schrijvers van het Oude Testament, de bijbelvertalers, en wij ook. Diezelfde tegenstelling is natuurlijk precies waar Paulus op doelt in die tekst uit Filippenzen. Als wij ons richten op de heiligheid van Jezus, dan kan het niet anders dan dat alle andere, aardse, tijdelijke dingen vervagen tot afval.

Maar: we moeten ons realiseren dat dit niet het hele verhaal is. Het kan niet zo zijn dat we ons zó op Jezus richten dat we weggijken van deze wereld. Wij mensen maken afval. En heiligheid gaat niet samen met afval. Dus wat mij betreft is ‘Hoe gaan wij als heiligen om met afval?’ een veel belangrijkere vraag dan al die hypothetische vragen hierboven.

Nu stel ik natuurlijk niet voor dat wij geen bezoek meer brengen aan de kleinste kamer. Maar als christenen keer op keer heiligen worden genoemd in de Bijbel, hoe gaan wij, heiligen, dan om met het afval dat wij produceren? We kunnen ons blijven richten op Jezus, maar we zullen ons ook moeten richten op de bergen afval die wij achterlaten. Oftewel, hoe zorgen wij ervoor dat wij, heiligen, zo weinig mogelijk afval veroorzaken? Dat lijkt me een veel beter discussiepunt voor de sabbatmiddag!

Foto zwembad:
Best smile studio/
Foto plastic bloemen:
MRS.Siwaporn/
Shutterstock.com

op stap

Tentoonstelling

Plastic Crush

Pien Schonewille

zet aan tot nadenken

Plastic: we gebruiken het, bewust én onbewust, de hele dag door. En het zorgt voor bergen afval. We kennen allemaal wel de plastic waterflesjes en draagtassen van de supermarkt, maar plastic zit in veel meer gebruiksvoorwerpen. Ben je benieuwd welke voorwerpen dit zijn en wat het effect is van de hoeveelheid plastic die geproduceerd wordt wereldwijd? Of ben je gewoon nieuwsgierig naar wat plastic precies is? Breng dan eens een bezoek aan de tentoonstelling Plastic Crush in het Tropenmuseum in Amsterdam.

Bij binnenkomst krijg je te zien hoe plastic door de jaren heen is ontstaan en welke grondstoffen wij gebruikten voordat plastic werd uitgevonden. De tentoonstelling legt uit dat plastic is bedacht om goedkoper en comfortabel te leven. Tegelijkertijd wordt het onze ondergang als we niet snel duurzame alternatieven bedenken. Want plastic vergaat niet.

Nutteloze producten

Aan de hand van zes subthema's (vrije tijd, achter je voordeur, in je kast, op reis, lichaam én geest en aan het werk) wordt op confronterende wijze duidelijk dat plastic overal om ons heen is. Passend bij de rest van het museum besteedt de tentoonstelling ook aandacht aan de rol die plastic speelt in alle verschillende delen van de wereld. Zo betekent het gebruik van plastic in ontwikkelingslanden soms het verschil tussen leven en dood, terwijl het bij ons in het westen vaker in nutteloze producten zit. Denk hierbij aan plastic bloemen of anderzortige decoratie.

Alternatieven voor plastic

De tentoonstelling toont ook alternatieven voor plastic, zoals een composteerbare regencape die zes maanden meegaat en die je daarna gewoon in 'de natuur' kunt deponeren. Ook kun je er een oplosbare jurk bekijken, die

gemaakt is van een bioplastic, bestaande uit algen en water. Deze jurk van ontwerpster Scarlett Yang zal, als hij ooit gedragen wordt, op de catwalk volledig oplossen en geen spoor achterlaten.

Steentje bijdragen

Een aantal mensen probeert van al het plastic afval kunst te maken. Zo is er een kunstenaar die van plastic injectienaalden een pak heeft gemaakt. Daarin gaat hij in de Democratische Republiek Congo de straat op om aandacht te vragen voor de slechte kwaliteit van zorg in dat land.

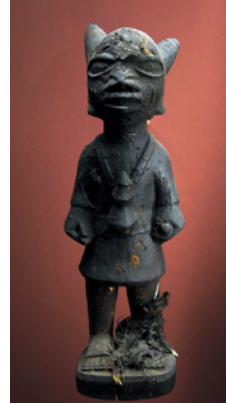
Plastic Crush zet je aan het denken over al het onnodige gebruik van plastic. En geeft extra motivatie om – als het kan – voor een duurzamer alternatief te kiezen. Zeker wij in het Westen kunnen daaraan ons steentje bijdragen.

Waar en wanneer?

Plastic Crush is nog te bezoeken tot en met 1 september 2024. Het Tropenmuseum is open van dinsdag t/m zondag van 10.00 uur tot 17.00 uur. Bezoekadres: Linnaeusstraat 2, 1092 CK te Amsterdam. (Zie QR-code)

Scan mij

Wat zijn jouw afgoden?

Reinder Bruinsma

Gewoonlijk schrijven christenen het woord 'God' met een hoofdletter, als het gaat om degene die zij aanbidden. Als zij 'god', of het meervoud 'goden', met een kleine letter schrijven, dan bedoelen zij afgoden. Dan gaat het om machten of objecten die vereerd worden in plaats van de drie-enige God, die als de Enige de eer toekomt om aanbeden te worden.

De eerste twee geboden van de Tien Woorden die aan Israël werden gegeven, toen ze aan het begin van hun nationaal bestaan stonden, maakten meteen duidelijk dat hun God geen concurrentie duldt. 'Vereer naast Mij geen andere goden', luidt het eerste gebod. En direct daarop volgt in het tweede gebod een verdere verduidelijking: 'Maak geen godenbeelden ... Kniel er niet voor neer, vereer ze niet' (Exodus 20:3,4).

Duidelijke taal dus. Maar helaas werden deze grondregels van de relatie tussen de mens en God maar al te vaak met voeten getreden. Het verhaal van Israël dat we vinden in het Oude Testament, de eerste afdeling van de Bijbel, is maar al te vaak een schokkend relaas van afgodendienst. Soms vermengd met elementen van verering van de ware God, maar dikwijls ook verpakt in afschuwelijke rituelen. Bij andere volken in bijbelse tijden was afgodendienst de regel. En tot op de dag van vandaag is dat bij grote groepen mensen in onze wereld nog steeds het geval.

Wat is afgodendienst?

Wat is een afgod? Wat zijn de 'andere goden' waarvoor we worden gewaarschuwd? Een afgod is alles en iedereen die de enig-ware God van zijn plaats verdringt en de eerste plaats in ons leven heeft ingenomen. Onder die definitie van 'afgod' vallen niet alleen de Baäls in de tijd van de Bijbel, of de praktijken die we in natuurreligies in Afrika tegenkomen, of het schier oneindig aantal 'goden' van de hindoe-religie. Er zijn legio andere 'goden' die in onze westerse wereld worden aanbeden: sporthelden en idolen uit de wereld van de entertainment, politici of zelfs populaire televisiedominees. En dan zijn er tal van dingen die op zich heel legitiem zijn, maar zoveel van onze aandacht kunnen vragen dat ze met recht afgoden genoemd kunnen worden, omdat ze de allerbelangrijkste plaats in het leven van mensen hebben ingenomen. Daarbij kan het gaan om een sport of een hobby, een studie, of totaal in beslag genomen worden door sociale media. Of het kan gaan om een vakantiehuis, een Tesla enzovoort.

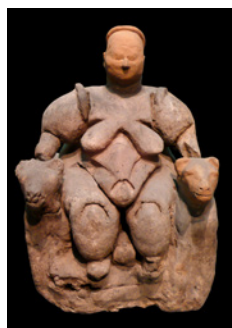

Foto Lionel Messi: kivnl/
Foto Fergie van B.E.P's:
TDC Photography/
Foto Tesla:
Vitaliy Karimov/
Foto PS5: charnsitr/
Foto Ganesha:
Denis Moskvinov/
Shutterstock.com
Foto's goden: Wikipedia

15

achtergrond

Dit zijn afgoden die ook veel christenen aanbidden. Zij moeten er daarom steeds aan herinnerd worden dat die aloude woorden: 'Vereer naast Mij geen andere goden' nog steeds gelden. Maar voor christenen liggen er ook nog afgoden op de loer die zich heel goed hebben vermomd en die helemaal niet op afgoden lijken – totdat je er goed naar kijkt.

Vermomde afgoden

Zo kan ook de Bijbel een afgod worden. God heeft zich aan ons geopenbaard in zijn Woord. Hij heeft mensen geïnspireerd om via hun woorden zijn goddelijk Woord aan ons kenbaar te maken. De Bijbel is dus een heel belangrijk, kostbaar geschenk aan ons. We lezen in Psalm 119:105: 'Uw woord is een lamp voor mijn voet, een licht op mijn pad.' De Bijbel is een door God gegeven hulpmiddel om de God van de Bijbel beter te leren kennen en Hem te eren en te aanbidden zoals Hij dat wil. Helaas gebruiken (en gebruikten in het verleden) veel christenen de Bijbel vooral om er elkaar mee om de oren te slaan en alle discussie te doden met hun specifieke interpretatie van de Bijbel. Die houding maakt van de Bijbel een afgod. Verering van een boek neemt de plaats in van eer geven aan God.

De kerk kan ook voor heel wat gelovige mensen tot een afgod worden. Soms zijn mensen zo druk met hun kerk bezig dat er voor niets anders tijd overblijft. Hun bezigheden in de kerk nemen hen helemaal in beslag en de aanbedding van God heeft in feite plaatsgemaakt voor aanbedding van het instituut dat kerk heet. De kerk is belangrijk en helpt ons om samen met anderen God te kunnen eren en aanbidden, maar als heel ons geloofsleven gefocust is op bezig zijn voor de kerk, dan is de kerk in feite een afgod geworden.

Lijst met dogma's

Voor nogal wat gelovigen is een geloofsbelijdenis of een lijst met dogma's of van fundamentele geloofspunten een afgod geworden. Leerstellingen of dogma's, of hoe je de inhoudelijke verwoording van je geloof ook wilt noemen, zijn ontegenzeggelijk belangrijk. Als je geen pogingen onderneemt om onder woorden te brengen *wat* je gelooft, bestaat het gevaar dat de inhoud van je geloof vervaagt of zelfs verdwijnt. Maar de manier waarop men soms met de 'leer' van de kerk omgaat, heeft tot gevolg dat God niet langer degene is die wordt aanbeden. In plaats daarvan functioneren menselijke documenten (want dat zijn lijsten met geloofspunten uiteindelijk) als centrum van aanbeding en afgod.

Jozua riep zijn volk bijeen voordat zij bezittingen nemen van het 'belofde land.' Hij deed een oproep die ook in ons leven een echo moet vinden: 'Doe alle afgoden weg en dien alleen de Heer. Dien Hem onvoorwaardelijk' (Jozua 24:14). Die woorden hebben nog niets van hun relevantie verloren.

Hate-mail

Jeroen Tuinstra

16

voedsel voor de geest

Rachata Teyparsit/
Shutterstock.com

Bijbelgedeelte

“ De machtige Heer zegt: ‘Jullie hebben geen respect voor mijn altaar. Jullie willen geen moeite voor mij doen. Jullie brengen mij gestolen dieren, en dieren die ziek zijn of niet goed kunnen lopen. Zulke dieren willen jullie aan mij offeren. Maar ik wil jullie offers niet! Sommige mensen beloven mij eerst een gezond dier als offer. Maar dan komen ze naar de tempel met een dier dat een gebrek heeft. Die mensen bedriegen me. Ze zullen gestraft worden! Want ik ben een machtige koning, en alle volken hebben eerbied voor mij.’ Dat zegt de machtige Heer.

De machtige Heer zegt: ‘Luister naar mij, priesters. Mijn besluit staat vast. Als jullie niet naar mij luisteren en geen eerbied voor mij hebben, dan zal ik jullie straffen. Ik zal jullie straffen en ongelukkig maken. En ik zal ook jullie kinderen straffen. Ja, ik zal jullie zeker straffen, want jullie willen toch niet luisteren! Ik zal het afval van jullie offers in je gezicht gooien, en jullie weggagen uit mijn tempel.’

De machtige Heer zegt: ‘Priesters, jullie moeten begrijpen waarom ik jullie straf. Ik heb een belofte gedaan aan jullie voorvader Levi, een belofte voor altijd. Ik heb hem een gelukkig leven beloofd, en dat heb ik hem gegeven. Hij moest eerbied voor mij hebben, en dat had hij. *Maleachi 1:13-2:5 (BGT)*

Het laatste wat je vandaag de dag wilt ontvangen is hate-mail. Mensen die je voor van alles uitmaken over iets wat je wel of niet gedaan hebt. Je zou niet verwachten dat je zoiets ook in de Bijbel tegen kunt komen. Toch mag je het boekje Maleachi, wat boodschapper of profeet betekent, een beetje zien als hate-mail. In een serie fictieve woordenwisselingen tussen God en de net uit ballingschap teruggekeerde Israëlieten, probeert dit kleine boek de hypocrisie van het volk aan de kaak te stellen. Vooral de priesters komen er niet goed vanaf. Ze offeren kreupele, blinde en zieke dieren, terwijl ze doen alsof dit het beste is wat ze hebben. Maar niet alleen priesters, ook gewone mensen lappen de regels aan hun laars. Ze verwerpen hun vrouwen, die jarenlang trouw zijn gebleven, voor een jonger model. Ze twijfelen openlijk of God wel rechtvaardig is en er zijn er zelfs die zeggen dat het God niets kan schelen als ze slechte dingen doen. En ondertussen maar huilen en klagen dat God hun offers niet aanvaardt. De hypocrieten!

Wat het echte probleem was, zie je in hoofdstuk 3. Daar vind je een lijstje van wie als hypocriet wordt gezien: mensen die zich bezighouden met magie, die hun man of vrouw ontrouw zijn, die leugens vertellen bij de rechter, hun arbeiders niet betalen, die wreed zijn tegen weduwen en wezen en mensen die vreemdelingen niet geven waar ze recht op hebben. Dat zijn blijkbaar de mensen die geen eerbied voor God hebben. Het echte probleem is niet dat ze kreupele, blinde en zelfs gestolen dieren offeren, het echte probleem is dat ze zich religieus voordoen, maar ondertussen zich misdragen tegenover hun medemens. Ze verwachten dat God naar hen luistert terwijl ze eigenlijk afval offeren en mensen als afval behandelen. En wat is Gods antwoord daarop?

Kort gebed

Goede God, we zien hoe sommige vrienden, en mensen die we goed kennen, afvallen van hun geloof in U. We herinneren ons de woorden van de apostel Paulus dat wie nog staat moet oppassen dat hij ook zelf niet valt. Help ons daarbij, Heer, en houd ons staande in onze trouw aan U. Amen

Naast dat Hij hen en hun kinderen zal straffen en ongelukkig maken, zal Hij 'het afval van jullie offers in je gezicht gooien' (Maleachi 2:2-3). In andere vertalingen staat dat Hij de mest van de offers in hun gezicht zal smeren. En als ze zich dan nog steeds niet gedragen, dan zullen ze uiteindelijk tot afval of stof worden vertrapeld. 'Er zal niets van hen overblijven' (Maleachi 3:21), oftewel: ze worden gecancelled. Maleachi is misschien niet het meest opbeurende boek, maar het laat wel zien hoe serieus God het neemt als je mensen als afval behandelt.

- 1 Maleachi gebruikt vaak nogal grove taal. Afval of mest in het gezicht smeren, kalveren die mensen tot stof vertrappen, Edomieten die door God gehaat worden. Wat vind je van dit taalgebruik?
- 2 Bekijk het lijstje van mensen die in hoofdstuk 3 vers 5 worden genoemd. Welke mensen staan terecht in het lijstje volgens jou en welke niet?
- 3 Maleachi spreekt misschien met te harde woorden naar jouw mening. Verandert je mening als je bedenkt dat het volk net teruggekeerd is uit ballingschap en een kans krijgt om een nieuwe samenleving op te bouwen?

17

voedsel voor de geest

catastrophe_OL/
Shutterstock.com

Website

Voor het aanbod van onze gratis cursussen verwijzen we je naar onze website www.esda-online.nl

Voorbede

Iedere maandagmiddag om 13.30 uur doen we voorbede voor wie ons daarom vragen. Jouw gebedsverzoeken zien wij graag tegemoet op esda@adventist.nl

De enige berg in Nederland is de afvalberg

Marie Rahajaan

Eind juli berichtten kranten dat de voorspelde prijsdaling van boodschappen voorlopig uitblijft. Marktonderzoekers kopen maandelijks in verschillende supermarkten een boodschappenmand met 55 populaire producten, zoals appels, tandpasta en melk. Uit deze steekproef kan een beeld worden geschetst over de ontwikkeling van boodschappenprijzen. Begin dit jaar werd er gemiddeld € 132 betaald en een half jaar later is dit gemiddeld € 133.

Naast de hoge kosten die wij betalen voor onze boodschappen, gelden er sinds juli strengere regels voor het gebruik van wegwerpplastic. Voor jouw patatje of maaltijdsalade uit de supermarkt betaal je extra voor de plastic verpakking. Deze overheidsmaatregelen volgen het verbod op gratis plastic tasjes (2016) en rietjes en roerstaafjes (2021).

Strengere regels

Dit is niet de enige regel die dit jaar in werking is gegaan. Ook is statiegeld op blikjes ingevoerd. Tegenwoordig kun je blikjes inleveren bij de supermarkt, tankstations en grote treinstations. Op 1 april (geen grapje) werd de symbolische aftrap van deze regel gegeven bij een PLUS supermarkt in Almere.

Beide maatregelen worden door de overheid ingevoerd om de afvalberg te verminderen. Over welke aantallen hebben we het eigenlijk? Per jaar belanden er circa 150 miljoen blikjes als zwerfafval in de natuur. Verder vindt men een groot deel van de 19 miljoen plastic bekens en voedselverpakkingen terug op straat. Let op: dit zijn slechts de cijfers voor Nederland.

Meer zwerfafval

Helpen deze maatregelen bij het terugdringen van de afvalberg? Mijn particuliere mening als inwoner van Amsterdam: nee. Er lijkt zelfs meer zwerfafval in de stad te zijn. Je komt vaak opengebroken prullenbakken tegen. Statiegeldjagers breken deze open, vissen de blikjes en flesjes er tussenuit en laten het overige afval op straat achter. Dat dit tegelijkertijd op een schrijnende manier het armoedeprobleem illustreert, gaat voor dit artikel te diep. Een ander ongewenst effect van deze maatregelen zijn de defecte innameapparaten. Veel supermarkten hebben te kampen met dit probleem door de scherpe toename van het gebruik. Jaarlijks worden 1,5 miljard flessen ingeleverd en daar komen nu 2,5 miljard blikjes bij. Daarnaast zijn blikjes vaak plakkerig door de achtergebleven frisdrank. Door de achtergebleven suiker moeten emballagemachines dagelijks worden schoongemaakt, wat niet altijd gebeurt. Tot slot lukt het scannen van gedeukte streepjescodes niet, waardoor deze blikjes alsnog bij het restafval eindigen.

Vervuiler betaalt?

Deze resultaten zouden tot de conclusie kunnen leiden dat het beter is om te stoppen met de extra kosten voor het gebruik van plastic en blik. Of dat het beter is om de personen te beboeten die het zwerfafval veroorzaken. Zelf plaats ik vraagtekens bij de effectiviteit van de laatste oplossing. De kans is gering om mensen op heterdaad te betrappen die afval op straat gooien. Het uitdelen van boetes aan statiegeldjagers vind ik daarnaast ronduit onmenselijk. Uiteindelijk blijkt keer op keer dat geld een sterke motivator is voor goed gedrag. Een bijkomend voordeel van de hogere prijzen in de supermarkt is dat er minder voedsel wordt weggegooid.

18

groen!

Jarretera/
Shutterstock.com

Daar zit muziek in

Lydia Lijkendijk

Landfill Harmonic is een documentaire uit 2015, die laat zien hoe er muziek voort kan komen uit een berg afval. De documentaire vertelt het verhaal van de Paraguayaanse muzikelaar Favio Chavez en zijn Recycled Orchestra of Cateura. Dit kinderorkest in Paraguay treedt op met instrumenten die zijn gemaakt van gerecycled materiaal, gevonden op de plaatselijke vuilnisbelt ('landfill' betekent afvalstortplaats).

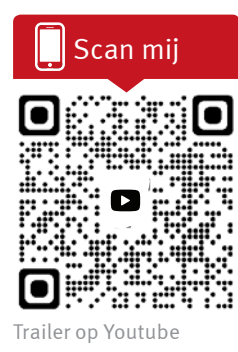
In Cateura, de buitenwijk van Asunción, waar de kinderen wonen, is niets anders te vinden dan afval. Dankzij de vindingrijkheid van Don Cola Gomez, een Cateuriaanse vuilnisophaler en timmerman, kwam er een orkest tot stand. Met violen, cello's en andere instrumenten die hij kunstig samenstelde uit afval. Van een leeg verfblik en een afgedankte ovenschaal maakte hij een viool. Een cello maakte hij van een olievat, een haarborstel, de hak van een schoen en een houten lepel.

Les van maestro's

Het filharmonisch orkest, bekend als het Recycled Orchestra of Cateura, werd al snel wereldberoemd. De kinderen krijgen nu les van maestro's, zijn de hele wereld over gereisd en wonnen diverse awards. Zij krijgen nieuwe kansen dankzij oud afval. De documentaire is te zien op HBO Max of te huur via Vimeo. Ook kun je veel op YouTube vinden over het orkest.

19 't laatste woord

Trailer op Youtube

Kijk de film op Vimeo

 www.esda-online.nl

CURSUS **Kom tot leven** les 1
HET boek voor de mens van vandaag

“ Uit de tijd, te moeilijk, alleen geschikt voor heel vrome mensen. De Bijbel maakt korte metten met deze vooroordelen.”

Het boek voor de mens van vandaag

Het boek voor de mens van vandaag

Onze onzekere generatie

De hedendaagse mens begint zijn vertrouwen in toepassing van wetenschap en techniek te verliezen. Ook stellen recente politiek-sociale ontwikkelingen de mensheid voor een berg van onopgeloste vragen:

- Hoe lossen we problemen op zoals de opwarming van de aarde?
- Hoe vinden we uitwegen voor etnische onverenigbaarheid?
- Hoe zal de economische onzekerheid overwonnen worden?
- Hoe kan ik persoonlijke problemen zoals stress, angst, eenzaamheid, huwelijks- en opvoedingsvraagstukken succesvol oplossen?
- Ook de vraag naar de zin van het leven maakt ons telkens weer onrustig: Waar kom ik vandaan? Waarom leef ik? Waar ga ik heen?

De Bijbel geeft het uiteindelijke antwoord op actuele problemen. Daarom is het zeker de moeite waard die Bijbel te lezen.

Cursussen voor de mens van vandaag

Met het uitgebreide en gratis cursusaanbod van het ESDA-Instituut is er een les voor iedereen!

 ESDA-Instituut
Amersfoortseweg 18 3712 BC
Huis ter Heide | 030-6931509
esda@adventist.nl

“ Waar of niet waar?

Contact bestaat op 1 januari 2024 al 72 jaar en 9 maanden ”

Vooruitblik Ondertussen blijft de redactie zich inzetten voor nog vele jaren volop leesplezier. In het volgende nummer van **Contact** lees je nog veel meer wat waar is ... of niet!

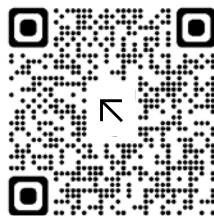
Contact is een gratis uitgave van het ESDA-Instituut, onderdeel van het Kerkgenootschap der Zevende-dags Adventisten.

*Wil je Contact niet meer ontvangen?
Stuur dan een e-mail aan esda@adventist.nl*

ESDA Nederland Adres Amersfoortseweg 18,
3712 BC Huis ter Heide
Telefoon 030 - 6931509
INGbank NL76 INGB 0000 0383 25
Rabobank NL59 RABO 0155 9483 18
E-mail esda@adventist.nl
Web www.esda-online.nl

Woord van Hoop (ESDA België) Adres Ernest Allardstraat 11, 1000 Brussel
Telefoon 02-5113680
ING Bank BE47 3100 1698 4180
E-mail info@woordvanhoop.be
Web www.woordvanhoop.be

GRATIS
Download
Contact
Magazine

ESDA Instituut
Online
Bijbellessen
Online

